

УЧЕБНО-НАУЧНО ИЗДАНИЕ НА НАУЧНИТЕ
ДИПЛОМИ И ДИПЛОМНИ РАБОТИ
1
16
08.01.20

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.и.н. Манчо А. Веков,

Институт за исторически изследвания

за дисертационния труд на доц. д-р Румен Василев Караганев

на тема:

**„Дунав, Международната дунавска комисия и България
1919-1940 г. (с продължение до 1944 г.)“**

за придобиване на научната степен „доктор на историческите науки“

Област на висше образование: Хуманитарни науки

Професионално направление: 2.2 История и археология

Научна специалност: История на България 05.03.06

Съгласно ЗРАСРБ (2018 г.) към дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“ се вменяват редица предварителни изисквания. На първо място – към избор на тематика – в случая тя без съмнение е различна от предшестващите занимания на дисертанта. Както е известно д-р Р. Караганев се е занимавал с проблеми и е защитил дисертация, които в географската си локация са ориентирани в южна посока – понастоящем той предлага труд с точно противоположен вектор на разположение. Това по формален признак, а по същество става реч за изследване с коренно различни „вътрешни“ характеристики и съдържание от вече споменатите, в същата степен отнасящо се и до базови събития, институции и личности, политически тежнения и действия. Обнародваните студии и статии по темата и няколко участия в международни конференции, потвърждават констатацията. Що се отнася до табличните наукометрични норми за степента по ЗРАСРБ и

БАН (публикации, цитирания, точки), те изцяло покриват предявените изисквания. Трудът е придружен от автореферат, включително на чужд език, също и от справка за приносните моменти по темата.

Предлаганият дисертационен труд изследва напълно обособен цикъл на функциониране на специфична международна институция от нейното създаване, през практическите и политическите ѝ рецепции в динамичния междувоенен мирен период, до видоизменяне на първообраза ѝ година след началото на Втората световна война. В последствие, през военновременния период, следва преплъзването ѝ в различна политически и събитийно обогрена реалност. В същата последователност се проследява участието, ролята и заеманите от България позиции в качеството ѝ на една от брънките във въпросното регионално дунавско съдружество. Представянето в труда на въпросното двупосочно обвързване заедно с адаптирането му съобразно явяващите се тенденции в международните отношения, засилва впечатлението за сполучлив и навременен избор на темата с логично открояващия се четвърт вековен период.

Допълнително основание за подобно твърдение ми дава обстоятелството, че в националната историография подобен тематичен интерес като географска ориентация почти изцяло липсва, а да не говорим за някаква конкретика, като политически, управленски, визионерски или обществени нагласи. Предлаганият времеви обхват от 1919 до 1940 г. е безспорен, а продължението до 1944 г. несъмнено е неотделимо и представлява обоснован завършек на проблема в политическите и военните му превъплъщения.

Що се отнася до структурата на работата, следва да се отбележи, че подходът е доста нетрадиционен. Преамбюлт на изследването съдържа три условно обособени въвеждащи насоки, представящи:

предисторията на проблема в двупосочния му модерен европейски контекст – Дунав в пред поставения и реалния образ на идеята за „международна река“

- Дунав като пълновластно географско и политическо присъствие в началната следосвобожденска българска действителност, та чак до края на Първата световна война
- впечатляващ обзорен историографски преглед, комбиниран с бележки по по правово-нормативната уредба на проблема международни /интернационални реки.

Дисертационният труд нататък е конструиран в две обособени същински части. Първата обхваща 1919 г. до нач. на 1934 г. – отчетливо формиран етап от развоя на Международната дунавска комисия (МДК), припознаван от автора като съзидателен за регионалната институция. Безспорно тук приносното и оригиналното се отнасят до тълкуванията с оглед разпоредбите на Ньойския договор по отношение на Дунава и в същата посока загатнатия в клаузите следвоенен проект. От там насетне следва панел, проследяващ конституирането на МДК и изработването във френската столица на пътеводния за региона Окончателен статут на Дунава (ОСД) и друг, – отнасящ се до практическата реализация на начинанието нататък през годините. В края на частта в няколко тематични кръга са проследени българските политически, обществени, антропологически и др. нагласи и определения по

отношение на Дунава през същия този период. При беглия прочит на съдържанието на труда останах с известни съмнения с оглед мястото на позиционирането им. След като се запознах в пълнота с текста, постепенно се убедих, че извеждането на тези проблеми съобразно фабулата на събитията е навременно и като „вметване“ е подходящо с оглед на променящите се през следващия период парадигми – международна ситуация / България / дунавска акватория/МДК.

Във втората част авторът проследява връзката между галопиращата динамика в междудържавните взаимоотношения и комбинации с рефлексията им върху дейността, ходовете и защитните реакции на МДК. По такъв начин стават известни позициите на български ресорни институции, политически отговорните фигури в страната или непосредствено обвързаните с въпросната тематика лица. Смятам, че д-р Р. Караганев успешно се е справил с подобна сложна и многоаспектна задача, успял е без излишни отклонения и достатъчно пестеливо да проследи същината на преминаващите през дунавския ареал политически процеси, отгласите, които те придобиват в изявите на МДК, така както констатациите и тълкуванията с оглед базовата документация на българските експертни и властови равнища.

Особено значими, разбира се, и приноси са оценките, изводите и заключенията на автора в тази част на труда. Тук не е възможно те да бъдат изброявани. Следва обаче някои от тях специално да бъдат отбелязани като:

- обстоятелствата, довели до денонсирането от Германия на версайските разпоредби за международните реки

- обновяване с факти, по-различни интерпретации и следствия най-вече във времето след аншлуса на Австрия (септ. 1938 г.) по отношение на предприетите от великите сили ходове, същото що се отнася до съседните дунавски държави, МДК, ЕДК и др.
- периодът около подготовката и подписването на Крайовската спогодба с непредубеденото съчетаване по време на договореностите по приобщаването на България към германския вариант на МДК – „Временните правила“ (септ. 1940 г.).

По изключително любопитен и неклиширан начин е представено заключението. В него в ретроспектива се извежда целокупния принос на стореното от МДК в географския регион, заедно с оставената от нея следа в международните отношения на Стария континент. Отбелязва се специално внимание на трудното адаптиране на България съобразно реалните възможности, които предоставя членството на страната в това колективно съобщество. Разбира се, всичко това придружено от оригинално поднесени обобщения, утвърждения и констатации.

Със заключението, тук именувано по друг начин – „In memoriam“, обаче изследването не приключва. Следва една последна част/блок, където с отслабващо внимание се проследяват политическите трансформации в новоформирания вариант на дунавската комисия през периода до 1944 г., но за това пък със засилващ интерес към българската сага във връзка с организирането и придобиването на собствена речна търговска флотилия,

придружено от анализ и оценъчни квалификации около това значимо за Царството събитие.

Към всеки труд с подобен обхват могат да бъдат предявени известни претенции, както и да бъде съпътстван от определени недоглеждания и пропуски. В случая, по мое мнение, те са незначителни и по никакъв начин не могат да променят въздушевителните отзиви за качествата на дисертацията. Още повече, че по същество даже са повече от техническо естество, поради което не си заслужава да ги поставям на вниманието на уважаваните колеги от Журито. Един пропуск обаче не бих могъл да подмина. Отнася се до липса на кавито и да било данни или упоменавания, извън представените във времевия обseg на текста, за някакви предишни или последващи занимания в кариерата на експерта и несменяемия представител на Царството в МДК, така също и основната фигура в изследването – Г. Лазаров. Въпросната забележка следва да бъде приета като съвет за включването на подобна информация в по-сетнешните публикации по темата.

На финала още веднъж следва да отбележа, че нямам и най-малките колебания да определя представеният дисертационен труд като значимо постижение в гилдията. С пълна убеденост препоръчвам на почитаемото Научно жури да присъди на д-р Румен Караганев научната степен „доктор на историческите науки”.

8.XII.2019 г.

Проф. д.и.н.
М. Веков